

Pot na goro

Dr. Sonja Ifko, oblikovalka razstave

✍ in 📷 Vladimir Habjan

stavljali smo si, da naj bi ta objekt obiskal vsak planinec, ker je to del identitete vseh članov in društev. PZS je vendarle najbolj razvejana nevladna organizacija z veliko tradicijo. Po drugi strani pa je tu ena od izhodiščnih točk za pohode v gore, zato naj bi bil muzej programsko zasnovan, obenem pa naj bi bil informacijsko središče, kjer bi planinec dobil podatke o vremenu, o zasedenosti planinskih koč, o razmerah na planinskih poteh idr. Še več, to naj bi bila točka, ki bi bila privlačna tudi za tuje turiste. Tujcev verjetno ne zanimajo samo podatki o razvoju planinstva in alpinizma na Slovenskem, pač pa tudi slovenski vrhunski alpinistični dosežki, kamor štejem Karničarjevo smučanje z Everesta, Humarjevo reševanje na Nanga Parbatu, morda Grošljeve vrhove vseh kontinentov in osemtisočake, športno plezanje in drugo. Slovenijo bi predstavil celovito in podrobno po posameznih regijah. Na večjih ekranih bi se vrstile fantastične fotografije s podatki o kočah, planinskih poteh idr. En del stalne razstave bi bil npr. Slovenija planinari. Vsak planinec naj bi ta muzej razumel kot svoj hram.

Dr. Leskovec je človek z veliko predlogi in idejami. Ena od teh je, da bi imeli z Reinholdom Mesnerjem, ki ima zanimiv planinski muzej v Avstriji, stalno izmenjavo zanimivih vsebin preko optičnih povezav. Ima tudi izvirno zamisel za zasnovo spomenika alpinistom, umrlim v Himalaji, ki naj bi stala ob muzeju.

Je bil to zanj izziv? "Vsekakor, bil je izziv in zadovoljstvo obenem. Naj spomnim, da sem v okviru doktorata raziskoval zgodovino športa in planinstva," je poudaril Leskovec.

Otvoritve se bo udeležil in podal bo tudi svoje konstruktivno kritično mnenje. Veselimo se ga. ○

Arhitektka Sonja Ifko je že stala na vrhu Triglava in bila nekdanja članica Planinskega društva Limbuš Pekre. V preteklih dveh letih se je s planinstvom ukvarjala na drugačen način, bila je namreč glavna oblikovalka planinskega muzeja. Področje njenega dela so ukvarjanje z dediščino, revitalizacija in varovanje dediščine, po drugi strani pa interpretacija dediščine in oblikovanje razstav. Slednje je specialna dejavnost, s katero se ne ukvarja prav veliko ljudi. Sama dela na tem približno dvanajst let, med drugim pa je oblikovala stalne razstave Tehniškega muzeja, Pokrajinskega muzeja na Ptuju, Koroškega muzeja na Ravnah itn. Vsako leto postavi eno, dve ali celo tri razstave. Kolikor se le da, spremlja dogajanja po svetu na področju muzealstva. Kot nam je povedala, se oblikovanje razstav precej razlikuje od klasičnega oblikovanja in projektiranja, saj je izjemno pomembna interakcija s skupino za vsebino. Če ne najdeš prave povezanosti, gredo lahko zadeve "zelo proč od zastavljenega koncepta".

Fakulteta za arhitekturo se je prijavila na javni razpis za oblikovanje razstave planinskega muzeja, bila je izbrana in Sonja Ifko je kot vodja ekipe prevzela

Dr. Sonja Ifko

vajeti v svoje roke. Scensko postavitve je zasnovala sama, v pomoč ji je bila arhitektka Petra Stoislavljević, grafično oblikovanje je prevzel Ivan Ilič, avdio-vizualno prezentacijo pa Slavko Zdešar. Še najbolj jih je pestilo pomanjkanje časa, saj je bilo od idejne predstavitve do otvoritve le leto in pol, kar je sicer videti veliko, v resnici pa ni. V tem času je namreč treba izdelati projektno nalogo, potrditi idejno zasnovo, pripraviti izvedbene načrte, zadeve izvesti in se med drugim dodobra spoznati tudi s skupino za vsebino.

Kaj je bila osnovna ideja razstave? "Pot na goro. Pot je pomembnejša kot cilj, vse je tako zasnovano. Razstava je interaktivna. Obiskovalec se lahko, če želi, vključi, se udeležuje različnih iger, kjer tekmuje, ali poskuša osvojiti različne vsebine, ki so vezane na planinarjenje, zgodovino itn. Ko doseže cilj, pa dobi nagrado. To je bila temeljna ideja, ki so jo razdelili na 11 vsebinskih sklopov in vsak sklop tudi prostorsko predstavili. Poskušali smo slediti arhitekturi stavbe, ki je zanimiva. Vtis objekta, neke skale, pa je bilo glede na specifičnost objekta, še posebej v mansardnem prostoru, za scensko postavitve težko zasnovati. Gre namreč za velike višinske razlike, od 1,4 metra pa do 8 metrov, torej smo imeli malo manevrskega prostora. Razstavnega prostora je le 300 m², kar za nacionalni muzej, kjer hočeš pokazati skorajda 'vse', res ni veliko. Zato smo morali biti zelo selektivni in izbrati najvidnejše eksponate. Skupina za vsebino se je morala zelo potruditi, da je

Stalna razstava Slovenskega planinskega muzeja Vzpon na goro

Vsebinski sklopi:

1. GORE ME KLIČEJO
2. SEM ČLAN PLANINSKE ORGANIZACIJE
3. IZBIRAM CILJ IN POT
4. PRIPRAVLJAM SE NA POT
5. V GORE GREM Z VODNIKOM
6. HODIM PO GORSKEM SVETU IN GA SPOZNAVAM
7. ČE SE ZGODI NESREČA
8. USTAVIL SEM SE V PLANINSKI KOČI
9. KOT ALPINIST OBISKUJEM DOMAČE IN TUJE STENE IN VRHOVE
10. PRISPEL SEM NA VRH
11. GORE PUŠČAJO SLEDI

prišla do postavitve, ki pokrije vsa področja planinstva in se oblikovno navezuje na objekt, na idejo skale – ven. Tako kot so po vsebinski strani delali pot na goro, so poskušali tudi ambient oblikovati kot pot na goro. Površine, ki predstavljajo vso zgodbo skale, opremljamo z različnimi vsebinami, prediramo z vitrinami, vstavljamo monitorje, oblepimo z vsebinskimi predstavitvenimi plakati in tako skušamo ustvariti ambient, ki se ti dogaja na poti v hribe," je povedala Ifkova.

Investitor (PZS) se je odločil, da so kustosi Gornjesavskega muzeja vezna točka med vsebinskimi strokovnjaki, ki so izbirali materiale. Z njimi so intenzivno sodelovali, na osnovi njihovih idej in tekstov je bil pripravljen idejni koncept, kako bi oblikovno pripravili prostor. Na osnovi tega so izdelali izvedbeni načrt. Kot je povedala Ifkova, so s kustosi sodelovali od začetka in bodo vse do otvoritve. "Razstava je tako oblikovanje, kjer res moraš imeti naročnika ves čas ob sebi in z njim sodelovati, da lahko narediš najboljše. Naš izdelek je projekt, kjer so izrisani vsi detajli, prav vsi elementi za steklarje, mizarje, skratka za vse izvajalce. Pripravili smo tudi avdio-vizualni koncept. Interaktivne avdio-vizualne vsebine so značilnost sodobnih muzejev, ne sme jih biti preveč, morajo pa biti usklajene z zgodbo. V zadnjih letih je trend, da se da več vsebin na računalnik. Ampak v končni fazi lahko tako razstavo gledaš tudi prek interneta od doma, zato je v muzejski stroki to presežek ideje. Ved-

no bolj se vsi vračajo k zanimivejšemu načinu predstavljanja samih predmetov. Mi smo poskušali pot na goro zastaviti kot igrico, vzporedno z reševanjem nalog, seveda za tiste, ki si to želijo. Vse je zastavljeno tako, da ko prideš v muzej, dobiš vstopnico, lahko stopiš do bližnjega računalnika, kjer si izbereš svojo goro, npr. Jalovec. O njej dobiš osnovne informacije in na koncu, ko prehodiš vso pot, ko si ogledaš vso razstavo, prideš na vrh. Računalniku se že prej identificiraš in na koncu te spozna ter ti pokaže tvojo izbrano goro. To je ena možnost, hkrati pa lahko sodeluješ tudi pri mnogih igricah. Gre za poučne igre, kjer npr. odkrivaš zaklad gore Bogatin, naučiš se, kaj je treba dati v nahrbtnik, spoznaš planinsko cvetje, izveš, katerih rož ne smeš trgati, dobiš osnovne informacije o varovanju, spoznaš, kaj pomeni vpis v vpisno knjigo. Če si uspešen, dobiš na koncu nagrado, preprosto, vendar kot izraz veselja v gorah. Poskušali smo čim bolj večplastno razstaviti igro. Ogled naj bi bil neke vrste igra, tudi za družine, tako da si zaželejo še drugega ogleda. To je bila ideja," je izčrpno razložila Ifkova.

V bistvu gre pri razstavi za scensko postavitve, ne pa za klasično razstavo z vitrinami, panoji itn. "Skušali smo pripraviti scenografijo poti na goro, kjer so različne točke, postojanke, na katerih se obiskovalec ustavi. Gre torej za kombinacijo scenskih postavitvev in vsebin. Besedila smo poskušali zmanjšati na minimum, saj smo ljudje vizualna bitja. Naš način življenja in pridobivanja informacij je vedno bolj skoncentriran. To smo skušali upoštevati. Zato so kustosi morali precej prečistiti vsebine," je poudarila Ifkova.

Cilj oblikovalcev je bil, da bo razstava sodobna, da bo sledila oblikovnim trendom, da bo podajanje informacij prijazno in hkrati tudi zabavno. Zato je postavitvev daleč od klasičnih muzejev. Snovalci so upoštevali različne kategorije, tudi otroke, ki sodijo med najpogostejše obiskovalce. "Šolske skupine so pomemben segment publike, hkrati pa pritegnejo skozi igrivost, skozi otroško noto, tudi odrasle. Za starejše je značilna spoštljivost do muzejev, mi pa si želimo, da bi se v naši postavitvi zabavali tudi odrasli. Konec koncev se mi zdijo taki muzeji najboljši. Otroci se hitro začnejo igrati, odrasli pa ne," je izpostavila Ifkova.

Z igricami in nalogami so poskušali biti snovalci čim bolj neformalni in zabavni, vendar tako, da ne bi utesnjevali. Kdor se noče, se pač ne bo vključil. Razstava poskuša predstaviti tudi vtise umetnikov, ki so se jih gore dotaknile, hkrati pa pozove obiskovalce, da še sami pustijo vtis z vpisom v knjigi vtisov. "Upamo, da bo to zaživelo in da bodo obiskovalci radi sodelovali," je povedala Ifkova.

Zanimiva je ideja pomanjšanega bivača, kjer obiskovalci doživijo simulacijo nevihte. Planinski muzej bo eden prvih, ki bo imel tudi predstavitev vseh vsebin v Braillovi pisavi. Tudi slepi bodo tako lahko doživeli gorski svet, kamor težko pridejo. "Zgodbo smo zastavili tako, da bi slepi skozi eksponate, ki jih bo mogoče potipati ali vzeti v roko, doživeli gorski svet. To je še ena razsežnost tega muzeja," je razložila Ifkova.

Zanimalo nas je še mnenje o postavitvi plezalne stene. Želeli smo pokazati kolaž, trak navez z vsemi pomembnimi dosežki in dogajanji v skladu z idejo muzeja – *Naveza za vrhove prihodnosti*. Ideja o plezalni steni ob stopnicah žal ni bila uresničljiva, če bi bila drugače zasnovana, pa bi šlo. Povezovanje dveh funkcij, muzeja in športa, pa sicer ni slabo," je povedala Ifkova.

Razstava je stalna, vendar je po besedah Ifkove pomembno, da so jo zasnovali tako, da jo bo mogoče dopolnjevati in spreminjati. Razstave se morajo namreč hitro menjavati. Vsak sklop ima nek izpostavljen in izbran eksponat, ki se bo lahko na leto ali na pol leta zamenjal. Za to bodo v prihodnje skrbele kustosinje. V kleti pa je še en prostor za druge občasne razstave. Kot zanimivost naj povemo, da bodo na razstavi na voljo tudi vse študije, ki smo jih izdelali, za tiste, ki bi se želeli bolj poglobljeno spoznati s konceptom razstave.

Zadnje tedne pred otvoritvijo je bila ekipa Sonje Ifko nadvse obremenjena. Pri postavljanju razstave je namreč pomemben vsak detajl, tudi pri izvajalcih, tako da so skorajda dnevno sodelovali in se usklajevali z mizarji, steklarji ... "V končni fazi je pomembno, da kontroliraš končnega izvajalca. V tujini namreč z že znanimi končnimi izvajalci prevzameš ves posel od začetka do konca in tako lažje garantiraš, da bo delo opravljeno strokovno in pravočasno. Pri nas tega še ni, tako je pač potrebnega več sodelovanja in nadziranja, je zaključila Ifkova." ●